

1986, 5. července – Sdělení VONS č. 544 „Podrobnosti o trestním stíhání Pavla Wonky“ o trestním stíhání Pavla Wonky obviněného z trestných činů pobuřování a útoku na veřejného činitele.

Jak jsme již oznámili (viz sdělení č. 536;<sup>1</sup> srvn. i předcházející sdělení č. 394<sup>2</sup>), jsou od 26. 5. 1986 ve vazbě bratři Wonkové. Zatímco o obvinění Jiřího Wonky z Nového Města nad Metují není dosud nic bližšího známo, zjistili jsme, že Pavel Wonka je obviněn ze dvou trestných činů. Trestného činu pobuřování podle § 100 odst. 1a trestního zákona se měl skutečně dopustit podle vyšetřovatele tím, že rozšiřoval svůj volební program; jak jsme již uvedli, požádal Pavel Wonka o registraci jako nezávislý kandidát na poslance Federálního shromáždění<sup>3</sup>; jeho žádost byla Ústřední volební komisí odmítnuta. Dále je obviněn z trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1a trestního zákona, jehož se měl dopustit tím, že ve svém bytě dne 13. 1. 1985 tahal soudce JUDr. Záveského<sup>4</sup> za oděv v úmyslu odradit jej od úředního výkonu. Úřední výkon spočíval v tom, že soudce, domnívaje se, že Pavel Wonka není doma, nechal navrtávat zámek bytu, aby tam bez vědomí Pavla Wonky vnikl a zabavil tam movitý majetek v hodnotě 18 000 Kčs, které podle soudního rozhodnutí měl Pavel Wonka zaplatit národnímu podniku Mileta a které byly jinak nedobytné. Postup soudce Záveského je v souladu s čs. zákony. Po vniknutí do bytu došlo k dohadování, avšak Pavel Wonka na místě zaplatil požadovanou exekuční částku. Trestní stíhání pro tento skutek, zahájené po více než čtyřech měsících, se jeví jako zcela účelové a jeho cílem je uměle kriminalizovat Wonkův ryze politický případ. Je jisté, že hlavním důvodem stíhání Pavla Wonky je jeho pokus o nezávislou kandidaturu ve volbách do Federálního shromáždění. Represivnímu aparátu je však trnem v oku i celkové veřejné vystupování Pavla Wonky, který jako právník-amatér pomohl mnoha občanům, což mu způsobilo již několikrát trestní stíhání. On sám spatřuje důvody

k perzekuci i v národnostní nesnášenlivosti některých úředních činitelů: Wonkovi jsou německé národnosti. Pavlu Wonkovi hrozí nyní trest do tří let.

*Informace o Chartě 77, r. 9, 1986, č. 9, s. 16–17.*

## POZNÁMKY

<sup>1</sup> Dokument č. 539. K případu Jiřího a Pavla Wonkových viz dále sdělení VONS č. 585, 625, 626, 638, 640, 648, 649, 667, 673 a 859, dokumenty č. 588, 628, 629, 641, 643, 651, 652, 670, 676 a 863.

<sup>2</sup> Dokument č. 397.

<sup>3</sup> V souvislosti s volbami vypracoval Wonka svůj volební program a dokument nazvaný „Provolání nezávislého kandidáta na poslance do SLFS ČSSR Pavla Wonky“. Ve volebním programu bylo uvedeno: „*Nesdílím shodné stanovisko s orgány NF, které jsou plně uspokojeny nad [sic] současným staven. Z naší společnosti se vytratila jakákoliv dialektika a polemika se státními orgány přestává být možná. Proto stavím před své voliče otázku, zda nám skutečně nezbyvá nic jiného, než projevovat pocity uspokojení. Já se osobně domnívám, že současná politická realita vyžaduje předstoupit před lid s pravdivým hodnocením současného stavu společnosti a programem, jak tento stav zlepšit.*

*Dospěl jsem k závěru, že ČSSR a celá společnost dospěla do závažné společenské krize, jejíž existence není přiznávána. S hrůzou zjišťuji, jak daleko dospěl ve všech oborech života společenský rozklad, který nezadržitelně pokračuje. Společenský vývoj se žene nezadržitelně kupředu a naše společnost jej nestačí sledovat. K odstranění tohoto stavu je nezbytně nutné provést dalekosáhlá opatření.*

*Je nutné již předem počítat s tím, že chyby minulosti bude velmi nesnadné odstraňovat a jejich náprava si vyžádá dlouhou dobu. Nepustit se touto cestou by však znamenalo vážné ohrožení společenského a hospodářského zřízení státu a ohrožení samé existence socialismu v naší zemi. Uspokojivá situace není ani v oblasti občanských práv, kde jsme se dostali na úroveň první poloviny 19. století.*

*Svou poslanceckou iniciativu proto hodlám zaměřit k ochraně společenského a hospodářského zřízení a k ochraně občanských práv občanů, jak by odpovídalo žádoucímu stavu v rozvinuté socialistické společnosti. V návaznosti na to míním přispívat k zlepšení mezinárodních vztahů ČSSR s jinými státy a národy a upevnění světového míru. V zorném poli mé působnosti budou nepochybně i otázky ekologické.*

*Hlavní má pozornost se pochopitelně zaměřuje do oblasti práva, která je jednou ze stěžejních oblastí, jejíž zanedbávání vedlo k současnému nedobrému*

stavu společnosti. Je to zároveň právo, které by mělo přispět podstatnou měrou k zlepšení dnešní situace.

Po dlouhou dobu byla nesprávně chápána funkce práva ve společnosti a jeho poslání a společenský význam byl podceňován. Docházelo a stále dochází k výraznému přeceňování ideologické nadstavby na úkor práva. Právo a zákonný pořádek prohrávají všude tam, kde se střetávají s tzv. jinými zájmy, přičemž tyto zájmy jsou vydávány za společenské. O společenské prospěšnosti často rozhoduje jen subjektivní názor jednotlivce, nebo jde o zájmy osobní, potlačované autoritou jejich nositele.

Ani socialistická společnost nemůže při své existenci obstát bez práva. Dokonalý právní systém, ale i jeho dodržování jsou základem každé státní moci a státu. Každá státní moc, která na to zapomíná a přeceňuje význam ideologické nadstavby nad právní základnou, z historického hlediska nutně spěje ke svému konci a ke ztrátě svého mocenského postavení.

S hrůzou a hluboce otřesen pozorují současný stav právního nihilismu, který zachvátil celou společnost. Již i sdělovací prostředky denně v hojné míře zaznamenávají spoustu selhání práva, jeho hrubé nerespektování a porušování. Na druhé straně jsou zde i hojné případy zneužití práva. Naše legislativa trpí závažnými nedostatky. Vždyť za 13 let jsme nedokázali provést ani žádnou [sic] kodifikaci základního práva ústavy. Jak potom to vypadá s právními normami nižší právní síly, je snadné dovodit. [...]

Život v ČSSR se přece nemůže stát z vnitřního i mezinárodního hlediska nejlepší antikomunistickou propagandou. Citlivě je potom třeba zacházet i se všemi občanskými právy. Ke všem skutečnostem jako poslanec zaměřím svou pozornost.“

V rozsáhlejším šestistránkovém provolání Wonka napsal: „Obracím se tímto nejen ke svým voličům ve volebním obvodu do SL FS ČSSR č. 79, ale i k širokým lidovým masám. Stojíme nyní v krizové fázi existence naší společnosti. Výsledky naší společenské a hospodářské politiky jsou každému dobře známy. Stejně tak je nesporné, že naše společnost a její další rozvoj vyžadují nové metody a způsoby řízení. To znamená pochopitelně i plně a zcela nově uplatnit zásady socialistické demokracie ve volbách do zastupitelských sborů.

Jsmo pevně začleněni do tábora světové socialistické soustavy. Máme před sebou dvě alternativy budoucnosti. Buď změníme dosavadní systémy své práce a myšlení a znovu získáme pracující jako celek pro budování socialistické společnosti, nebo máme před sebou druhou alternativu pomalého odumírání a zaošťování společnosti ke vzniku takového stavu, že nebude možné udržet ani dosavadní stav životní úrovně.

Před své voliče i všechen lid jsem vystoupil se svou kandidaturou na poslance FS ČSSR. A to s tím, že budu hájit skutečné zájmy pracujícího lidu, a to zejména tak, jak vyplývá z mého volebního programu. Své volební programy vyhlásila i Národní fronta, nikoliv však její poslanci, kteří svou přísti činnost ukryli za anonymitu státních plánů sociálních a ekonomických. Žádný z nich neslabil lidu

více, než že bude usilovat o splnění uvedených plánů státu a že udělá i něco navíc. Žádný z poslanců NF by tedy i nadále neměl projevovat žádnou mimořádnou aktivitu. Tento fakt je skutečně hodný zamyšlení zejména v době, která burcuje k mimořádným činům.

Je pochopitelně dost těch, kteří se mého zvolení za poslance FS ČSSR obávají. Těch, kteří si nepřejí jakoukoliv změnu, protože by mohla přinést ztrátu jejich mocenského postavení. Ano, těmto lidem nejde o nic jiného než o udržení svých mocenských pozic bez ohledu na zájmy lidu a tragédii, kterou svým postojem mohou způsobit pro celý národ a snad ještě v širším měřítku.

[...] Mezi kandidáty na poslance NF a kandidáty nezávislími je ovšem podstatný rozdíl. Po poslanci NF je mlčky požadována pasivita ve všech zásadních otázkách. Jeho činnost se má vybouřit při řešení drobných a nevýznamných záležitostí, které jsou často jen následkem příčin závažnějších. Žádný poslanec NF proto také nevystupuje s vlastním volebním programem a jeho činnost se vlastně skrývá v anonymitě za státní plán sociálního a hospodářského rozvoje. Není to žádná zvláštní poslanecká aktivita, ale jen jakési pasivní poslanecké čekání na splnění státního plánu.

Budu však konkrétní. Mým protikandidátem NF do SL FS ČSSR ve volebním obvodu č. 79 je pan Jaroslav Venhauer, horník n. p. Důl J. Šverma Žacléř, člen KSČ, bytem Žacléř, ul. J. A. Komenského 398, okres Trutnov. Jmenovaného postavila NF do voleb charakteristikou: Zkušenosti získal ve funkci poslance ČNR. Nyní kandiduje druhé volební období do FS. Je členem výboru FS pro kulturu a výchovu. Těžiště výkonu funkce poslance považuje v častém neformálním styku s voliči v okruhu svého bydliště a na svém pracovišti. Úkoly poslanecké plní zodpovědně. Informuje voliče i NV o činnosti výboru pro kulturu a výchovu. Účastní se často schůzí Národního [sic] výboru základního stupně. V jednání je rozhodný, otevřeně vyjadřuje své názory. Má dobrý vztah k lidem a dovede je získat k plnění úkolů.

Nechtěl bych se svého protikandidáta nějak dotknout, ale již z uvedené charakteristiky vyplývá, jak málo se tento kandidát hodí pro funkci poslance FS. Nevím ani, zda je dobrým horníkem, protože ho v naší části volebního obvodu nikdo nezná a snad ani neviděl. Když jsem nedávno na MěNV ve Vrchlavě žádal jména a adresy svých poslanců do ČNR a FS ČSSR, potom mi stěželi opatřili jejich jména. Žádný z těchto poslanců snad v našem městě nebyl spatřen. Vůbec o nich nevíme. Vždyť i charakteristika mého protikandidáta nasvědčuje, že se ve výkonu své poslanecké funkce zaměřuje jen na obvod svého bydliště a pracoviště. Svůj rozsah práce potom zaměřuje na informace o práci jediného výboru FS. Jsem ochoten věřit tomu, že můj protikandidát skutečně disponuje dobrými vlastnostmi, ale ty by snad mohl lépe uplatnit jako poslanec NV, což by jistě lépe vyhovovalo rozsahu jeho dosavadní působnosti limitované prostorem i rozsahem práce. Těžiště práce poslance FS ČSSR musí být širší než pouhé zaměření na místo svého bydliště a pracoviště, nebo na práci v jednom výboru FS. Poslanec nemůže nechávat v klidu tolik závažných nedostatků, které by měl

*v celém svém volebním obvodě řešit. Musí se zaměřovat ovšem k otázkám i celostátního významu. Kdyby mělo být FS ČSSR složeno z poslanců, kteří se starají jen o své nejbližší okolí a nemají zájem o nic jiného, potom by nemohlo být vůbec akceschopné. Jestliže bychom k tomu přidružili i výše kritizovanou pasivitu poslancek, potom dojdeme k pochopení, proč byla činnost našich zastupitelských sborů vystavena kritice na XVII. sjezdu KSČ.*

*[...] V případě, že by kandidatura nezávislých kandidátů nebyla připuštěna, potom by došlo k provedení neplatných voleb do FS ČSSR s nepředstavitelnými důsledky, které z toho plynou. Celou záležitost by musel řešit ústavní soud ČSSR. Tuto ústavní instituci nám ovšem FS ČSSR za 18 let ještě fakticky nezřídilo.*

*Ódpovědní a kompetentní funkcionáři státní moci a správy by proto měli uvážit svůj vztah k vůli a zájmům lidu, která je vyjádřena ústavou a dalšími právními normami. Provedením neplatných voleb riskují vznik závažné krizové situace.*

*Nezbývá nám než věřit, že mocenské orgány státu překonají strach před tím, že nezávislí kandidáti na poslance do FS budou hájit zájmy všeho pracujícího lidu, což by mohlo vyvolat skutečný společenský pokrok a pohyb společnosti kupředu.“ Volební program Pavla Wonky i jeho provolání jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 334, sign. II/2, kart. 57. Přepis provolání je umístěn na webových stránkách věnovaných Pavlu Wonkovi, viz: <http://www.wonka.wz.cz/volby.htm> [28. 2. 2014].*

Wonkův volební program byl mj. zaslán redakci týdeníku Krkonošská pravda. V průvodním dopisu Wonka požadoval, aby byl program v týdeníku zveřejněn ve stejné formě, jako program kandidátů Národní fronty. Zástupce šéfredaktora Krkonošské pravdy Jaroslav Volný, který dostal vyřízení dopisu na starost a který Wonku znal již z minulosti, vyhodnotil text volebního programu jako závadný a předložil jej předsedovi ONV Trutnov Josefu Huškovi. Po dvou dnech se Hušek dostavil do redakce s příslušníky Okresní správy SNB Trutnov a celý dopis převzali. Viz opis záznamu výpovědi Jaroslava Volného 19. 6. 1986 uložený in: LP, Sb. VONS, inv. č. 334, sign. IV/1, kart. 57.

<sup>4</sup> Celým jménem Jiří Záveský.